

pieczęć szkoły / placówki

SPRAWOZDANIE

z podjętych działań w ramach ubiegania się

o

CERTYFIKAT „Szkoła Patriotów”

w roku 2023

Nazwa przedszkola/ szkoły	II LO im. Stefana Żeromskiego w Bytomiu
Adres przedszkola/szkoły	41-902 Bytom, ul. Żeromskiego 46
Dyrektor	mgr Zuzanna Nojman
Koordynator szkolny	dr Tomasz Rombek
Telefon	32 282 78 57 (Szkoła)

I. Miejsce pamięci:

mogiła powstańców śląskich na cmentarzu parafii św. Jacka w Bytomiu, ul. Leopolda Staffa 1 (tzw. Cmentarz Jeruzalem)

II. Opis miejsca pamięci, bohaterów, wydarzeń oraz informacji o przygotowaniu notacji do IPN.

Pole nr II – pomnik ku czci uczestników III powstania śląskiego z 1921 r. (w postaci kamiennego krzyża „wyrastającego” ze skały) i grób czterech powstańców: 18-letniego Jana Ludygi, Józefa Joneczka (Jonsona R.), 19-letniego górnika Alfonsa Gwoździa oraz 18-letniego górnika Józefa Włodarczyka.

Grób młodych Rozbarczan, znajdujący się na cmentarzu przy Staffa, jest w dużej mierze konsekwencją faktu liczego udziału lokalnych mieszkańców w wydarzeniach powstańczych – plebiscyt jednoznacznie pokazał polski charakter ówczesnej wsi Rozbark. Ponadto od 7 maja 1921 r. oddziały 4 baonu strzeleckiego Karola Brandysa zajęły Rozbark, skąd dokonano ataku na teren miasta Bytomia. Rozbark pozostał w rękach powstańczych do końca walk, tj. lipca 1921 r.

Kwestia notacji do IPN – miejsce pochówku jest znane IPN, o czym świadczą liczne wzmianki na jego temat w publikacjach pracowników IPN

- III. Przebieg podjętych i zrealizowanych w każdym miesiącu działań dot. uczestników wydarzeń historycznych oraz wybranych miejscami pamięci i ich bohaterów.

Miesiąc	Działanie	Osoby zaangażowane	Uwagi
luty	<u>SZKOŁA ZGŁOSIŁA SIĘ DO PROJEKTU W KWIETNIU 2023 r.</u>		
marzec			
kwiecień	- zgłoszenie się do projektu, - lokalizacja miejsca pamięci - konsultacja z proboszczem parafii św. Jacka - zadbanie o grób	koordynator projektu dr Tomasz Rombek, ks. Tadeusz Górny (szkolny katecheta, wsparcie i logistyka), uczniowie (skład różny w zależności od sytuacji i rodzaju działań)	
maj	- dbanie o grób		
czerwiec	- dbanie o grób		
lipiec	-----		
sierpień	-----		
wrzesień	- dbanie o grób		
październik	- dbanie o grób		

- IV. Opis podjętych działań upowszechniających informacje o wydarzeniach lokalnych oraz bohaterach walczących o niepodległość.

- zebranie wraz z uczniami klasy z rozszerzoną historią wiadomości na temat grobu z powstańcami śląskimi,
- regularne dbanie o czystość miejsca pamięci (wizyta na grobie przynajmniej raz w miesiącu),
- zorganizowanie wyjść niewielkich grup uczniów w celu zapoznania ich z grobem, jego historią oraz dziejami Rozbarku wpisującymi się w walki o polskość Górnego Śląska (*niewielkie grupy nie zakłócają ciszy i porządku oraz nie przeszkadzają innym odwiedzającym cmentarz*),
- stworzenie gazetki dotyczącej miejsca pamięci – obecnie jesteśmy w trakcie przygotowywania prezentacji multimedialnej, która zostanie zamieszczona na stronie Szkoły, szkolnym FB oraz stronie parafii św. Jacka,

- historia mogiły powstańczej została włączona w zakres tematyki omawianej na lekcjach historii oraz historii i teraźniejszości przy tematach poruszających kwestie walk o granice II RP, szczególnie powstań śląskich i znaczenia walk powstańczych w Bytomiu oraz jego okolicach,
- nauczyciel-koordynator jest w trakcie przygotowania scenariusza lekcji historii dotyczącego przebiegu powstań śląskich, szczególnie III, na terenie Bytomia i Rozbarku – scenariusz zostanie zamieszczony na stronie Szkoły oraz, przy współpracy z bytomskim metodykiem, upowszechniony innym nauczycielom oraz osobom zainteresowanym zagadnieniem,
- w najbliższej przyszłości jest planowane spotkanie dla mieszkańców Rozbarku, przy współpracy z parafią św. Jacka, dotyczące miejsca pamięci oraz dziejów powstań śląskich na terenie Rozbarku.

Tomasz Bombek

.....
podpis koordynatora szkolnego

DYREKTOR SZKOŁY

Z. Najman
mgr Zuzanna Najman

.....
podpis i pieczęć dyrektora szkoły / placówki

Bytom, 10.10.2023v

.....
miejscowość, data

Groby powstańcze na cmentarzu „Jeruzalem”

Jednym z najcenniejszych zabytków Rozbarku jest cmentarz znajdujący się przy ul. Staffa, który w 2013 roku otrzymał nazwę „Jeruzalem”. Inicjatorem jego założenia był proboszcz Franciszek Strzyby. Udało się to dopiero po zakończeniu I wojny światowej – w 1919 roku parafia pozyskała konieczne grunty o powierzchni 5 ha i 25 arów (na cmentarz przeznaczono tylko 2 ha i 25 arów!). Jego uroczystego poświęcenia (w imieniu biskupa wrocławskiego kardynała Adolfa Bertrama) dokonał dziekan i proboszcz kościoła NMP Emanuel Buchwald w grudniu 1920 roku. Na początku 1921 roku władze rejencji opolskiej wydały pozwolenie na jego działalność.

Wśród wielu zabytkowych mogił na polu II znajduje się pomnik ku czci uczestników III powstania śląskiego z 1921 roku (w postaci kamiennego krzyża „wyrastającego” ze skały) i grób czterech powstańców:

- 18-letniego Jana Ludygi,
- Józefa Joneczka (Jonsona R.),
- 19-letniego górnika Alfonsa Gwoździa,
- 18-letniego górnika Józefa Włodarczyka.

(fot: TR)

Dlaczego na rozbarskim cmentarzu znalazł się taki grobowiec? Walki III powstania śląskiego objęły Rozbark, którego mieszkańcy w większości poparli w plebiscycie w 1921.

roku przyłączenie Górnego Śląska do II Rzeczypospolitej. Warto w tym miejscu nadmienić, że burmistrz rozbarski dr Kurt Urbanek kierował pracami Niemieckiej Komisji Plebiscytowej, a przeważająca większość Rozbarczan uznawała język niemiecki za ojczysty (przy jednoczesnym używaniu języka polskiego).

Wielu młodych Rozbarczan (jak Ci, których pochowano na „Jeruzalem”) brało udział w walkach powstańczych na obszarze całego Górnego Śląska, np. w bitwie pod Bierawą koło Kędzierzyn Kozła (6-9 maja 1921).

W dniu 7 maja 1921 roku powstańcy z 4 baonu strzeleckiego Karola Brandysa zajęli Rozbark, co pozwoliło im na zaatakowanie proniemieckiego Bytomia z trzech stron (Miechowic, Łagiewnik i Rozbarku). Pod koniec maja tr. udało się odeprzeć atak wojsk niemieckich pod dowództwem Wilhelma Schustera na tereny rozbarskie. Rozbark pozostał w rękach powstańczych do końca III powstania (początek lipca 1921 roku).

Pomimo wyników plebiscytu i działań powstańczych decyzją Rady Ambasadorów Rozbark stał się ponownie częścią państwa niemieckiego. W 1927 roku utracił status niezależnej gminy w Republice Weimarskiej i został wcielony do Bytomia – decyzja ta miała zapewne na celu zniwelowanie częściowo polskiego charakteru Rozbarku.

TR